

TOESLAGEN EN PREMIES VOOR VEEL AKKERBOUWBEDRIJVEN VAN SUBSTANTIEEL BELANG

Ruud van der Meer

Vanaf 2006 worden de premies voor de meeste landbouwgewassen niet langer uitbetaald op basis van de productie of arealen, maar in vorm van toeslagen op basis van een historische grondslag. Dit systeem met toelagen zal dit jaar op Europees niveau worden geëvalueerd bij de zogenaamde Health Check. De evaluatie leidt mogelijk tot aanpassingen van het systeem en de hoogte van de toelagen en premies. Dit artikel gaat in op het belang van de toelagen en premies voor het inkomen van gespecialiseerde akkerbouwbedrijven in Nederland.

Methode

In dit artikel wordt rekening gehouden met zowel de toelagen (ontkoppelde of productieafhankelijke premies) als de premies (gekoppelde of productie afhankelijk premies, met name zetmeelaardappelen), die zijn uitgekeerd in 2006. De analyse richt zich op het belang van de toelagen en premies voor het inkomen van de akkerbouwbedrijven. De gegevens zijn afkomstig uit het Bedrijven-Informatienet van het LEI (het Informatienet), dat bedrijven representeert met een bedrijfsomvang tussen 16 en 1.200 Europese grootte-eenheden (ege).

De inkomens van de akkerbouwbedrijven kunnen per jaar fors fluctueren. Om te voorkomen dat de analyse wordt beïnvloed door een uitzonderlijk goed of slecht jaar, wordt uitgegaan van het gemiddelde gezinsinkomen per bedrijf in de jaren 2004, 2005 en 2006. De berekeningen zijn gebaseerd op 108 gespecialiseerde akkerbouwbedrijven uit het Informatienet, die circa 8.100 bedrijven representeren. Het inkomen buiten bedrijf en de gezinsbestedingen zijn gebaseerd op een kleiner aantal bedrijven.

Kleine groep krijgt grootste deel premies

Vrijwel alle akkerbouwbedrijven hebben in 2006 toelagen en premies ontvangen. In totaal is door de 8.100 bedrijven ruim 150 miljoen euro aan premies ontvangen. Gemiddeld per bedrijf betekent dit een opbrengst van 19.000 euro. Een groot deel van de bedrijven (44%) ontving een bedrag lager dan 10.000 euro (tabel 1). Deze bedrijven ontvingen 14% van het totale bedrag dat aan toelagen en premies is uitgekeerd aan gespecialiseerde akkerbouwbedrijven. Bijna 70% van het totaal aan toelagen en premies komt terecht bij

Tabel 1 Aandeel bedrijven en aandeel in totale premie per premieklasse in 2006

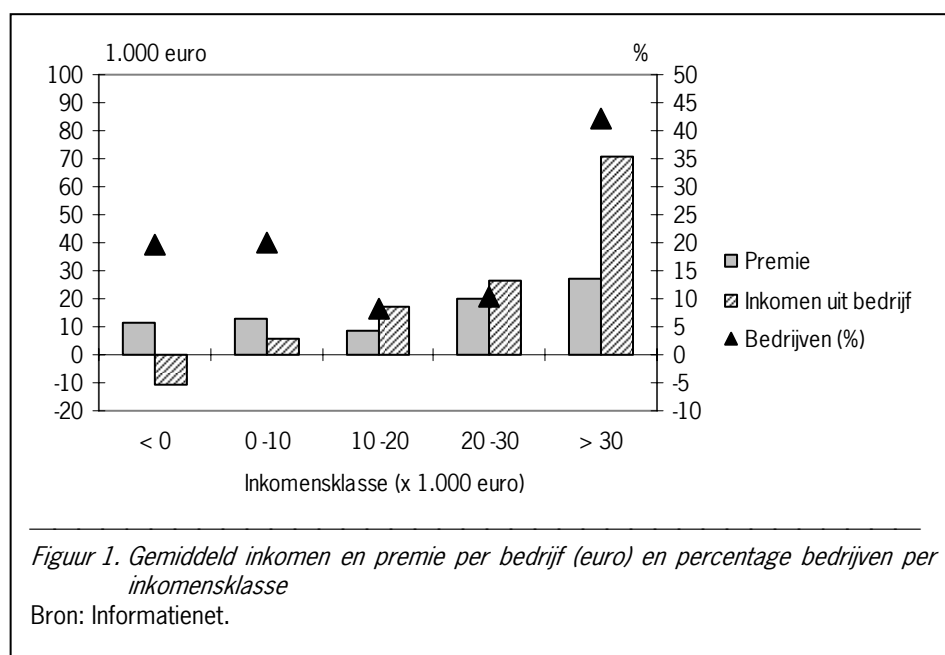
Premiebedrag (x 1.000 euro)	Aandeel bedrijven (%)	Aandeel in premie (%)
< 10	44	14
10 -20	24	18
20 -30	13	17
> 30	18	52

Bron: Informatienet.

bedrijven die meer dan 20.000 euro aan toeslagen en premies ontvangen. Een kleine groep bedrijven (18%), ontvangt meer dan de helft van de totale in de akkerbouw uitgekeerde toeslagen en premies. Hoge premiebedragen zijn dus maar voor een beperkte groep bedrijven weggelegd.

Relatie premie en inkomen

De akkerbouwbedrijven behaalden gemiddeld over de jaren 2004-2006 een inkomen uit bedrijf van 33.000 euro. De spreiding in het inkomen is groot (figuur 1). Zo weet 19% van de bedrijven geen positief inkomen uit bedrijf te realiseren. Daar tegenover staat dat 11% van de bedrijven een inkomen heeft van meer dan 75.000 euro.

De akkerbouwbedrijven met een negatief inkomen ontvangen gemiddeld ongeveer 11.000 euro aan toeslagen. Ongeveer de helft van hen ontvangt meer dan 10.000 euro aan toeslag. Voor die bedrijven vormen de toeslagen dus een belangrijke inkomstenbron. Ook voor de groep bedrijven met een inkomen van 0 tot 25.000 euro (ongeveer 35% van de bedrijven) zijn de toeslagen belangrijk. Gemiddeld ligt het inkomen op die bedrijven ongeveer op hetzelfde niveau als de toeslagen, maar er zijn grote verschillen tussen bedrijven. Voor ongeveer één op de vijf van deze bedrijven zou zonder de toeslagen het inkomen uit bedrijf negatief zijn. Voor de hogere inkomensklassen geldt dat de toeslagen gemiddeld een kleiner deel uitmaken van het inkomen.

Over alle akkerbouwbedrijven gemeten, zou 28% met het inkomen uit bedrijf onder de nullijn komen indien geen toeslagen zouden worden ontvangen. Hierin is ook opgenomen de eerdergenoemde 19% die ook met toeslagen al negatief uitkomt.

Premies belangrijk voor besparingen

De toeslagen en premies zijn dus voor veel bedrijven belangrijk voor de inkomensvorming uit bedrijf. Om als bedrijf de lage inkomens te overleven kunnen verschillende strategieën worden gevolgd. Ten eerste kan het inkomen worden aangevuld met inkomsten van buiten het bedrijf. Voor de bedrijven die onder het gemiddelde inkomensniveau zitten, bedroeg het inkomen buiten bedrijf gemiddeld ongeveer 17.000 euro. Ten tweede kan tot op zekere hoogte bezuinigd worden op de gezinsbestedingen. De gezinsbestedingen zijn

op de bedrijven met lage inkomens ook beduidend lager dan bij de andere bedrijven. Ten derde kan er voor gekozen worden om het bedrijf op te eten: de afschrijvingen worden niet meer opnieuw geïnvesteerd, waardoor de continuïteit ernstig in gevaar komt. Een andere mogelijkheid is nog om nieuw vreemd vermogen aan te trekken voor de financiering van de vervangingsinvesteringen. Veelal is op basis van de onderpandswaarde de leencapaciteit van de bedrijven ruim voldoende. Voor de lange termijn zullen er echter toch besparingen nodig zijn om de financieringsverplichtingen te kunnen voldoen en het bedrijf voort te kunnen zetten.

Zetmeelaardappelbedrijven

Binnen de groep akkerbouwbedrijven, vormen de zetmeelaardappelbedrijven een speciale groep. De bedrijven uit de Veenkoloniën met een bouwplan met overwegend zetmeelaardappelen, suikerbieten en granen zijn sterker afhankelijk van toeslagen en premies voor hun inkomen dan het gemiddelde akkerbouwbedrijf. Zonder de toeslagen en premies is er vrijwel geen zetmeelbedrijf dat een inkomen uit bedrijf behaalt boven de 20.000 euro.